

บทวิจารณ์หนังสือ: ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น BOOK REVIEW : SOCIOLOGY: CONTENT AND PRELIMINARY USE

ไชยณัฐ คำดี/ CHAIYANAT DUMDEE¹

บทคัดย่อ

หนังสือเล่มนี้ผู้แต่งคือ รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์ นักวิชาการที่มีผลงานโดดเด่นทางด้านสังคมวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2550 จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 297 หน้า มีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม โดยการทำ ความเข้าใจถึงรายละเอียดของมนุษย์ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม และสาระของทฤษฎีหลัก 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ทฤษฎีการขัดแย้ง ทฤษฎีปฏิวัตินิยม ทฤษฎีการกระทำ ระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ และทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม ที่มีอิทธิพลต่อมุมมองเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ทางสังคม

คำสำคัญ: สังคมวิทยา ทฤษฎีสังคม

ABSTRACT

The book for this review is "Sociology: content and preliminary use", which was written by Associate Professor Ph.D. Sanya Sanyaviwat in March 2007, published by Chulalongkorn University Press, 297 pages. This book presents the relationship between human and society by understanding about human as a member of society. Five social theories are described which are Structural - Functional Theory, Conflict Theory, Exchange Theory, Symbolic Interaction Theory and Phenomenology or Ethnomethodology Theory all that affect influence social phenomena perception.

Keywords: sociology, social theory

¹นักวิชาการอิสระ

บทสังเขปเนื้อหา

หนังสือเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านทุกท่านมีพื้นฐานในการเข้าใจสังคมวิทยาและเลือกใช้แนวคิดทางสังคมวิทยาไปใช้ให้เหมาะสม และเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการด้านการสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสังคมวิทยาและในเชิงการนำไปปฏิบัติสำหรับการวิจัยและการทำงาน ซึ่งมีสาระสำคัญ 14 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความคิดทางสังคมและทฤษฎีสังคม ในบทนี้อธิบายถึงความหมายของความคิดทางสังคม ประเภทของความคิดทางสังคมซึ่งในที่นี้ผู้เขียนได้สรุปไว้ว่า หมายถึง เรื่องราว ข้อมูล ความรู้ของมนุษย์ โดยมนุษย์และเพื่อมนุษย์โดยมีลักษณะเป็นการบอกเล่า ทฤษฎีสังคม และทฤษฎีทางสังคมกับความคิดทางสังคม แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคน รวมทั้งความสัมพันธ์ของคนกับสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2 ทฤษฎีสังคมวิทยา: ข้อความเบื้องต้น เป็นเนื้อหาที่ต่อเนื่องมาจากบทที่ 1 และชี้ให้เห็นถึงทฤษฎีที่มีการยอมรับในหมู่นักสังคมวิทยา ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ทฤษฎีขัดแย้ง ทฤษฎีปริวรรต ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันโดยใช้สัญลักษณ์ และทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม

บทที่ 3 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ในบทนี้ชี้ให้เห็นถึงผู้นำทางความคิดของทฤษฎีนี้คือ August Comte และ Herbert Spencer ซึ่งก่อนทำความเข้าใจในทฤษฎีนี้จำเป็นต้องทำความเข้าใจสังคมในฐานะที่เป็นระบบ มีส่วนประกอบต่างๆ สัมพันธ์กันและระบบมีขอบเขตแน่นอน

บทที่ 4 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (สอง) เป็นส่วนที่สองต่อจากบทที่ 3 และเน้นไปที่คำสำคัญ คือ “หน้าที่” เมื่อเมืองการค้าทางสังคมเกิดขึ้น กลุ่มสังคม ครอบครัว ชุมชน ชนชั้น สหจกรเกิดขึ้น แต่ละกลุ่มจะมีกระบวนการจัดระเบียบทางสังคมและกำหนดบทบาทสถานภาพของแต่ละบุคคลตามตำแหน่ง

บทที่ 5 ทฤษฎีระบบ เป็นทฤษฎีในเครือข่ายของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ที่ช่วยให้ผู้อ่านทุกท่านเข้าถึงทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมได้ดีขึ้น ในลักษณะของการอธิบายการทำงานของระบบแบบระบบเปิดและมีการติดต่อกับสภาพแวดล้อม มีการสื่อสาร การปรับตัว มีความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง

บทที่ 6 ทฤษฎีการขัดแย้ง ในบทนี้แสดงให้เห็นถึงสังคมที่มีความขัดแย้ง ขัดแย้งเชิงอำนาจ ขัดแย้งเชิงผลประโยชน์ ขัดแย้งทางความคิด และระดับของความขัดแย้ง ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดของ Lockwood มาอธิบายว่า ความขัดแย้งเป็นผลมาจากกลไกบางอย่างที่ทำให้สังคมขัดแย้ง ได้แก่ การที่บุคคลมีอำนาจไม่เท่ากัน สังคมมักมีของที่หายากอยู่อย่างจำกัด และในสังคมมักมีกลุ่มต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายไม่เหมือนกัน

บทที่ 7 ทฤษฎีการขัดแย้ง (สอง) ซึ่งเป็นการอธิบายเพิ่มเติมถึงความขัดแย้งในสังคมเกิดขึ้นจากสังคมมีการรวมกลุ่มและแต่ละกลุ่มต้องปฏิบัติหน้าที่ ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นจากทางกาย ทางวาจา ทางใจ การขัดแย้งในลักษณะตรงข้ามกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ โดยผู้เขียนได้จำแนกลักษณะของการขัดแย้งไว้ 3 ประการ ได้แก่ การเกิดขึ้นของสังคม สภาพสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

บทที่ 8 ทฤษฎีปรัวรรตนิยม แสดงถึงความสัมพันธ์ของสังคมในขนาดเล็ก โดยมองว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน โดยพิจารณาถึงต้นทุนผลประโยชน์และทำให้เข้าใจถึงอำนาจของแต่ละคน การแลกเปลี่ยนนั้นอาจเป็นผลมาจากลำดับขั้นของการควบคุมข่าวสารทำให้เกิดวิวัฒนาการของการจำแนกความแตกต่าง การบูรณาการและการดำรงอยู่ของแต่ละระบบและการต่อรองโดยการใช้ข่าวสารเป็นตัวแทนสัญลักษณ์

บทที่ 9 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (สอง) การแลกเปลี่ยนมีทั้งในรูปแลกเปลี่ยนของ การเอาแรง การแลกเปลี่ยนเงิน ฯลฯ องค์ประกอบของการแลกเปลี่ยน ประกอบด้วย การกระทำระหว่างกันของสังคมและการแลกเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์

บทที่ 10 ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ ทฤษฎีนี้เริ่มด้วยความคิดเรื่อง การกระทำระหว่างกันและสัญลักษณ์ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ จิต อัตตา และสังคม การทำความเข้าใจถึงบทบาทและสถานภาพ สังคมและปัจเจกชน ทฤษฎีบทบาทและความคาดหวัง

บทที่ 11 ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (สอง) สัญลักษณ์ คือ สิ่งใดๆ ที่ใช้แทนสิ่งอื่นได้หลายอย่าง เช่น ภาษา ท่าทาง วัตถุ สัตว์ พืช ด้วยการให้ความหมาย การทำให้ผู้อื่นเข้าใจ และการใช้กระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลามาทางสังคม

บทที่ 12 ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม บทนี้เป็นเนื้อหาที่อธิบายถึงธรรมชาติของมนุษย์ ธรรมชาติของสังคมมนุษย์และหน้าที่ของสังคมวิทยา โดยผู้เขียนได้อธิบายว่า มนุษย์ เป็นผู้สร้างสังคมและระเบียบสังคมซึ่งก่อนที่จะทำความเข้าใจถึงวิธีการสร้างสังคมและระเบียบสังคมได้นั้น จะต้องศึกษาถึงธรรมชาติของสังคมมนุษย์ ว่ามนุษย์นั้นมีการกระทำระหว่างกันในชีวิตประจำวัน สังคมมีการตีความ ให้ความหมาย และยอมรับและเข้าใจความหมายเหล่านี้ร่วมกันอย่างไร

บทที่ 13 Symbolic Interactionism Phenomenology ethnomethodology ในบทนี้อธิบายถึงสาระสำคัญขององค์ความรู้หัวใจอยู่ที่การเป็นสัญลักษณ์และการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและการเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อทำความเข้าใจทางสังคม

บทที่ 14 ทฤษฎีสังคมวิทยา: สังเขปเนื้อหาและแนวทางเบื้องต้นในการใช้ประโยชน์ในบททำนี้ชี้ให้เห็นถึงสาระสำคัญของทฤษฎีทางสังคมวิทยาและการเลือกใช้ทฤษฎีให้เหมาะสมต่อการอธิบายบริบททางสังคม ซึ่งในแต่ละทฤษฎีมีเกณฑ์และสาระในการพิจารณาแตกต่างกัน

บทวิจารณ์

เมื่อผู้อ่าน อ่านครบ 14 บท จะพบว่า หนังสือเล่มนี้มีจุดเด่น 3 ประการ ดังนี้ 1) โครงสร้าง การเขียนและการนำเสนอ มีการเรียบเรียงเป็นขั้นตอน และอธิบายสาระสำคัญของความคิด ทางสังคมและทฤษฎีที่ใช้ในสังคมวิทยาอย่างชัดเจน ร้อยเรียงเรื่องราวเป็นอันเดียวกัน เน้นหนัก การพรรณนาความในประโยชน์ของการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ ทางสังคม เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นว่า มีสาเหตุ สภาพการเปลี่ยนแปลง และผลที่เกิดขึ้นอย่างไร และสามารถเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยให้เหมาะสม ซึ่งก่อนนำไปใช้จะต้อง เข้าใจทั้งในเชิงสัญลักษณ์ ธรรมชาติของสังคม และการกระทำทางสังคม 2) ภาษาที่ใช้ ความน่าเชื่อถือ และความเป็นเหตุเป็นผล ผู้เขียนได้พยายามอธิบายถึงแนวคิดทฤษฎีแต่ละทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นเหตุเป็นผลพร้อมกับการแสดงความเชื่อมโยงของทฤษฎีแต่ละทฤษฎี อาทิ ทฤษฎีการกระทำ ระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์และการกระทำระหว่างกันทางสังคม ที่อธิบายให้เห็นว่าเป็นการกระทำ ของบุคคลที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อความคิดหรือการกระทำของบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งต้องเป็น การกระทำระหว่างสัญลักษณ์ด้วย ซึ่งสัญลักษณ์ในที่นี้คือการสื่อสารใช้ภาษา รูปภาพ การโฆษณา เป็นต้น 3) ประโยชน์และการนำไปใช้ มีการนำเสนอทฤษฎีควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์จากทฤษฎีใน การอธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์หรือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังทฤษฎี จึงเป็นประโยชน์ อย่างมากต่อนักวิชาการด้านสังคมวิทยา นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก ที่สนใจและศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสังคมวิทยาในการวิเคราะห์ วิจัยเรื่องการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ อาศัยหลักเหตุผลและหลักฐานทางวัตถุยืนยัน อย่างไรก็ตามหนังสือเล่มนี้มีจุดอ่อนในเรื่องของ ลักษณะการใช้ภาษาที่เข้าใจยาก และมีนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในแต่ละทฤษฎีค่อนข้างมากซึ่งไม่ได้มี การจำแนกกลุ่มไว้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านสับสนได้ ดังนั้นผู้อ่านควรมีพื้นฐานด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์พอสมควร

เอกสารอ้างอิง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2550). **ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.